

YURIDIK FANLAR AXBOROTNOMASI

ВЕСТНИК ЮРИДИЧЕСКИХ НАУК

REVIEW OF LAW SCIENCES

huquqiy ilmiy-amaliy jurnal

правовой научно-практический журнал

legal scientific-practical journal

2026-yil 1-son

VOLUME 10 / ISSUE 1 / 2026

DOI: [HTTPS://DX.DOI.ORG/10.51788/TSUL.ROLS.2025.10.1](https://dx.doi.org/10.51788/TSUL.ROLS.2025.10.1)

ISSN 2181-919X

E-ISSN 2181-1148

DOI: [HTTPS://DX.DOI.ORG/10.51788/TSUL.ROLS](https://dx.doi.org/10.51788/TSUL.ROLS)

Crossref

Content
Registration

**MUASSIS: TOSHKENT DAVLAT YURIDIK
UNIVERSITETI**

"Yuridik fanlar axborotnomasi –
Вестник юридических наук – Review
of law sciences" huquqiy ilmiy-amaliy
jurnali O'zbekiston matbuot va axborot
agentligi tomonidan 2020-yil 22-dekabrda
0931-sonli guvohnoma bilan davlat
ro'yxatidan o'tkazilgan.

Jurnal O'zbekiston Respublikasi Oliy
ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi
huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi
jurnallari ro'yxatiga kiritilgan.

Mualliflik huquqlari Toshkent davlat
yuridik universitetiga tegishli. Barcha
huquqlar himoyalangan. Jurnal material-
laridan foydalanish, tarqatish va ko'paytirish
muassis ruxsati bilan amalga oshiriladi.

Sotuvda kelishilgan narxda.

Nashr bo'yicha mas'ul:

O. Choriyev

Muharrirlar:

E. Mustafayev,
Y. Yarmolik,
M. Sharifova,
Sh. Beknazarova,
X. Yuldasheva

Musahhih:

M. Tursunov

Texnik muharrir:

U. Sapayev

Dizayner:

D. Rajapov

Tahririyat manzili:

100047. Toshkent shahar,
Sayilgoh ko'chasi, 35.
Tel.: (0371) 233-66-36 (1169)

Veb-sayt: review.tsul.uz

E-mail: reviewjournal@tsul.uz

Obuna indeksi: 1385.

Nashriyot litsenziyasi

№ 174625, 29.11.2023-y.

Jurnal 2026-yil 25-martda
bosmaxonaga topshirildi.
Qog'oz bichimi: A4.
Shartli bosma tabog'i: 23,5
Adadi: 100. Buyurtma: № 46.

Bosmaxona litsenziyasi

29.11.2023 № 174626

TDYU bosmaxonasida chop etildi.

Bosmaxona manzili:
100047. Toshkent shahri,
Sayilgoh ko'chasi, 37.

© Toshkent davlat yuridik universiteti

TAHRIR HAY'ATI**BOSH MUHARRIR**

B. Xodjayev – Toshkent davlat yuridik universiteti rektori, yuridik fanlar doktori, professor

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI

Z. Esanova – Toshkent davlat yuridik universiteti Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektori, yuridik fanlar doktori, professor

MAS'UL MUHARRIR

O. Choriyev – Toshkent davlat yuridik universiteti Tahririy-nashriyot markazi direktori

TAHRIR HAY'ATI A'ZOLARI

Y. Kanyazov – Adliya vazirligi huzuridagi Yuridik kadrlarni qayta tayyorlash va malakasini oshirish instituti direktori, yuridik fanlar nomzodi

J. Tashkulov – Fanlar akademiyasi Davlat va huquq instituti bo'lim boshlig'i, yuridik fanlar doktori, professor

U. To'xtasheva – Korrupsiyaga qarshi kurashish agentligi direktori o'rinbosari, yuridik fanlar doktori, professor

M. Yasan – Balikesir universiteti Huquq fakulteti professori (Turkiya)

S. Ma'mun – Islam Negeri universiteti o'qituvchisi (Indoneziya)

Sh. Asadov – O'zbekiston Respublikasi Adliya vazirligi Yuridik ta'lim va sud-ekspertiza boshqarmasi boshlig'i, yuridik fanlar doktori, professor

I. Ergashev – Toshkent davlat yuridik universiteti Ma'muriy va moliya huquqi sho'basi professori, yuridik fanlar doktori

J. Nematov – Toshkent davlat yuridik universiteti Ma'muriy va moliya huquqi sho'basi professori, yuridik fanlar doktori

M. Aminjonova – O'zbekiston Respublikasi Huquqni muhofaza qilish akademiyasi Qonunchilik ijrosi ustidan nazoratni tashkil etish kafedrasida dotsenti, yuridik fanlar doktori

M. Raximov – Toshkent davlat yuridik universiteti Tadqiqot markazi boshlig'i, yuridik fanlar bo'yicha falsafa doktori

I. Djurayev – Toshkent davlat yuridik universiteti Sud hokimiyati, advokatura va huquqni muhofaza qiluvchi organlar sho'basi mudiri, yuridik fanlar doktori, professor

O. Narzullayev – Toshkent davlat yuridik universiteti Ekologiya huquqi sho'basi professori, yuridik fanlar doktori

F. Maxmudov – Adliya vazirligi huzuridagi Yuridik kadrlarni qayta tayyorlash va malakasini oshirish instituti direktori o'rinbosari, yuridik fanlar doktori, dotsent

M. Kadirova – Toshkent davlat yuridik universiteti Jinoyat-protsessual huquqi sho'basi professor v.b., yuridik fanlar doktori

I. Yakubova – Toshkent davlat yuridik universiteti Intellektual mulk huquqi sho'basi professor v.b., yuridik fanlar doktori

A. Muxamedjanov – Toshkent davlat yuridik universiteti Xalqaro huquq va inson huquqlari sho'basi professori, yuridik fanlar doktori

N. Niyazova – Toshkent davlat yuridik universiteti O'zbek tili va adabiyoti sho'basi professori, pedagogika fanlari nomzodi

**УЧРЕДИТЕЛЬ: ТАШКЕНТСКИЙ
ГОСУДАРСТВЕННЫЙ ЮРИДИЧЕСКИЙ
УНИВЕРСИТЕТ**

Правовой научно-практический журнал «Вестник юридических наук – Yuridik fanlar axborotnomasi – Review of Law Sciences» зарегистрирован Агентством печати и информации Узбекистана 22 декабря 2020 года с удостоверением № 0931.

Журнал включён в перечень журналов Высшей аттестационной комиссии при Министерстве высшего образования, науки и инноваций Республики Узбекистан.

Авторские права принадлежат Ташкентскому государственному юридическому университету. Все права защищены. Использование, распространение и воспроизведение материалов журнала осуществляется с разрешения учредителя.

Реализуется по договорной цене.

Ответственный за выпуск:
О. Чориев

Редакторы:

Э. Мустафаев,
Е. Ярмолик,
М. Шарифова,
Ш. Бекназарова,
Х. Юлдашева

Корректор:

М. Турсунов

Технический редактор:

У. Сапаев

Дизайнер:

Д. Ражапов

Адрес редакции:

100047. Город Ташкент,
улица Сайилгох, 35.
Тел.: (0371) 233-66-36 (1169)

Веб-сайт: review.tsul.uz

E-mail: reviewjournal@tsul.uz

Подписной индекс: 1385.

Издательская лицензия

от 29.11.2023 № 174625.

Журнал передан в типографию
25.03.2026.

Формат бумаги: А4.

Усл. п. л. 23,5. Тираж: 100 экз.

Номер заказа: 46.

Лицензия типографии

от 29.11.2023 № 174626.

Отпечатано в типографии

Ташкентского государственного
юридического университета.

100047, г. Ташкент, ул. Сайилгох, дом 37.

© Ташкентский государственный
юридический университет

РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ

ГЛАВНЫЙ РЕДАКТОР

Б. Ходжаев – ректор Ташкентского государственного юридического университета, доктор юридических наук, профессор

ЗАМЕСТИТЕЛЬ ГЛАВНОГО РЕДАКТОРА

З. Эсанова – проректор Ташкентского государственного юридического университета по научной работе и инновациям, доктор юридических наук, профессор

ОТВЕТСТВЕННЫЙ РЕДАКТОР

О. Чориев – директор Редакционно-издательского центра Ташкентского государственного юридического университета

ЧЛЕНЫ РЕДКОЛЛЕГИИ

Е. Канъязов – директор Института переподготовки и повышения квалификации юридических кадров при Министерстве юстиции, кандидат юридических наук

Ж. Ташкулов – заведующий отделом Института государства и права Академии наук, доктор юридических наук, профессор

У. Тухташева – заместитель директора Агентства по противодействию коррупции Республики Узбекистан, доктор юридических наук, профессор

М. Ясан – профессор юридического факультета Университета Балыкесир (Турция)

С. Маъмун – преподаватель Исламского государственного университета (Индонезия)

Ш. Асадов – начальник управления юридического образования и судебной экспертизы Министерства юстиции Республики Узбекистан, доктор юридических наук, профессор

И. Эргашев – профессор сектора административного и финансового права Ташкентского государственного юридического университета, доктор юридических наук

Ж. Нематов – профессор сектора административного и финансового права Ташкентского государственного юридического университета, доктор юридических наук

М. Аммижонов – доцент кафедры организации контроля за исполнением законодательства Правоохранительной академии Республики Узбекистан, доктор юридических наук

М. Рахимов – начальник Центра исследований Ташкентского государственного юридического университета, доктор философии по юридическим наукам

И. Джураев – заведующий сектором судебной власти, адвокатуры и правоохранительных органов Ташкентского государственного юридического университета, доктор юридических наук, профессор

О. Нарзуллаев – профессор сектора экологического права Ташкентского государственного юридического университета, доктор юридических наук

Ф. Махмудов – заместитель директора Института переподготовки и повышения квалификации юридических кадров при Министерстве юстиции, доктор юридических наук, доцент

М. Кадирова – и.о. профессора сектора уголовно-процессуального права Ташкентского государственного юридического университета, доктор юридических наук

И. Якубова – и.о. профессора сектора права интеллектуальной собственности Ташкентского государственного юридического университета, доктор юридических наук

А. Мухамеджанов – профессор сектора международного права и прав человека Ташкентского государственного юридического университета, доктор юридических наук

Н. Ниязова – профессор сектора узбекского языка и литературы Ташкентского государственного юридического университета, кандидат педагогических наук

**FOUNDER: TASHKENT STATE
UNIVERSITY OF LAW**

“Yuridik fanlar axborotnomasi – Вестник юридических наук – Review of law sciences” legal scientific-practical journal was registered by Press and Information Agency of Uzbekistan on December 22, 2020, with certificate number 0931.

The journal is included in the list of journals of the Supreme Attestation Commission under the Ministry of Higher Education, Science and Innovations of the Republic of Uzbekistan. Copyright belongs to Tashkent State University of Law. All rights reserved. Use, distribution and reproduction of materials of the journal are carried out with the permission of the founder.

Agreed-upon price.

Publication Officer:

O. Choriev

Editors:

E. Mustafaev,
E. Yarmolik,
M. Sharifova,
Sh. Beknazarova,
Kh. Yuldasheva

Proofreader:

M. Tursunov

Technical editor:

U. Sapaev

Designer:

D. Rajapov

Publishing department address:

100047. Tashkent city,
Sayilgoh street, 35.
Phone: (0371) 233-66-36 (1169)

Website: review.tsul.uz

E-mail: reviewjournal@tsul.uz

Subscription index: 1385.

Publishing license

№ 174625, 29.11.2023.

The journal is submitted to the Printing house on 25.03.2026.

Paper size: A4.

Cond.p.f: 23,5.

Units: 100. Order: № 46.

Printing house license

№ 174626, 29.11.2023.

Published in the Printing house of
Tashkent State University of Law.
100047. Tashkent city, Sayilgoh street, 37.

© Tashkent State University of Law

EDITORIAL BOARD

EDITOR-IN-CHIEF

B. Xodjaev – Rector of Tashkent State University of Law, Doctor of Law, Professor

DEPUTY EDITOR

Z. Esanova – Deputy Rector for Scientific Affairs and Innovations of Tashkent State University of Law, Doctor of Law, Professor

EXECUTIVE EDITOR

O. Choriev – Director of the Publishing and Editorial Center of Tashkent State University of Law

MEMBERS OF EDITORIAL BOARD

Y. Kanyazov – Director of the Institute for Retraining and Advanced Training of Legal Personnel under the Ministry of Justice, Candidate of Legal Sciences

J. Tashkulov – Head of the Department of the Institute of State and Law of the Academy of Sciences, Doctor of Law, Professor

U. Tuxtasheva – Deputy Director of the Anti-Corruption Agency, Doctor of Law, Professor

M. Yasan – Professor of the Faculty of Law, Balikesir University (Turkey)

S. Ma'mun – Lecturer at Universitas Islam Negeri (Indonesia)

Sh. Asadov – Head of the Department of Legal Education and Forensic Examination of the Ministry of Justice of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Law, Professor

I. Ergashev – Professor of the Department of Administrative and Financial Law of Tashkent State University of Law, Doctor of Law

J. Nematov – Professor of the Department of Administrative and Financial Law of Tashkent State University of Law, Doctor of Law

M. Aminjonova – Associate Professor of the Department of Organization of Control over the Execution of Legislation of the Law Enforcement Academy of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Law

M. Rakhimov – Head of the Research Center of Tashkent State University of Law, Doctor of Philosophy (PhD) in Law

I. Djuraev – Head of the Department of Judiciary, Advocacy and Law Enforcement Agencies of Tashkent State University of Law, Doctor of Law, Professor

O. Narzullaev – Professor of the Department of Environmental Law of Tashkent State University of Law, Doctor of Law

F. Makhmudov – Deputy Director of the Institute for Retraining and Advanced Training of Legal Personnel under the Ministry of Justice, Doctor of Law, Associate Professor

M. Kadirova – Acting Professor of the Department of Criminal Procedure Law of Tashkent State University of Law, Doctor of Law

I. Yakubova – Acting Professor of the Department of Intellectual Property Law of Tashkent State University of Law, Doctor of Law

A. Mukhamedjanov – Professor of the Department of International Law and Human Rights of Tashkent State University of Law, Doctor of Law

N. Niyazova – Professor of the Department of Uzbek Language and Literature of Tashkent State University of Law, Candidate of Pedagogical Sciences

MUNDARIJA

12.00.02 – KONSTITUTSIYAVIY HUQUQ. MA'MURIY HUQUQ. MOLIYA VA BOJXONA HUQUQI

11 **ALLAMBAYEV JAVLONBEK RUSTAMOVICH**

Ma'muriy huquqbuzarlik to'g'risidagi ishlarni ko'rib chiqishda ma'muriy ogohlantirish jazosini qo'llash istiqbollari

21 **SULTANOV RAHMON AVALBOYEVICH**

Oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlashda davlat boshqaruvini raqamlashtirish

12.00.03 – FUQAROLIK HUQUQI. TADBIRKORLIK HUQUQI. OILA HUQUQI. XALQARO XUSUSIY HUQUQ

28 **G'ULOMOV AKMALJON SHUKURILLAYEVICH**

Yangi Fuqarolik kodeksida "farqlash qobiliyati"ni mustahkamlash zaruriyati

34 **INOYATOVA SOXIBA FAZILOVNA**

Fuqarolik huquqlarini himoya qilishning fuqarolik huquqi kategoriyasi sifatidagi tizimli talqini

50 **MAMADIYEV ABROR ABDURAXMON O'G'LI**

Kompensatsiyaning fuqarolik-huquqiy tabiatiga oid ilmiy qarashlar

12.00.04 – FUQAROLIK PROTSESSUAL HUQUQI. IQTISODIY PROTSESSUAL HUQUQI. HAKAMLIK JARAYONI VA MEDIATSIYA

60 **ODILOVA SITORA BOBIR QIZI**

Sud amaliyotida protsessual muddatlar buzilishi va sud qarorlarini bekor qilish

12.00.06 – TABIIY RESURLAR HUQUQI. AGRAR HUQUQ. EKOLOGIK HUQUQ

69 **NISHONOV ABDULLOH UBAYDULLOH O'G'LI**

Muhofaza zonalarini hududidagi yer uchastkalaridan foydalanishning huquqiy tartibini takomillashtirish

12.00.08 – JINOYAT HUQUQI. JINOYAT-IJROIYA HUQUQI

79 **JUMANIYOZOVA ZARNIGOR MAXAMMADI QIZI**

Odami savdosi jinoyatining obyekti va predmeti: jinoyat-huquqiy tahlil

12.00.10 – XALQARO HUQUQ

90 **MADAMINOVA DURDONA ISKANDAROVNA**

Migratsion jarayonlarni huquqiy tartibga solish muammolari: AQSH misolida

105 **MUSAYEV DJAMALIDDIN KAMALOVICH**

Giyohvandlikka qarshi kurashish xavfsizligi strategiyalarida sun'iy intellektning innovatsion algoritmlari

113 **MAXAMATOV MAXMUD MAXAMATAMINOVICH**

Shaxsga doir ma'lumotlarni himoya qilishning zamonaviy tendensiyalari va O'zbekiston qonunchiligini takomillashtirish istiqbollari

122 **XODJAYEVA AZIZA BAXTIYOROVNA**

Barqaror qishloq xo'jaligini xalqaro huquqiy tartibga solish: O'zbekistonda FAO va IFAD modeli

131 **XOLMIRZAYEVA SHOXISTA ARZIQUL QIZI**

Migratsiya bo'yicha xalqaro tashkilot doirasida noqonuniy migratsiyaga qarshi kurashish masalalari

12.00.12 – KORRUPSIYA MUAMMOLARI**139 MIRZAYEV RAHMATULLA IBODULLAYEVICH**

Korrupsiyaga qarshi kurashish sohasida sun'iy intellektni joriy etishning tashkiliy omillari

150 MUSASHAYXOV KARIMJON XUSANXANOVICH

Professional sport sohasidagi ma'muriy boshqaruv jarayonlarida korrupsiyaviy omillar: muammolar va ularni bartaraf etish yo'llari

159 AHMADOV ALIMARDON AXMADOVICH

Aktivlarni qaytarish va korrupsiyani idrok qilish indeksi o'rtasidagi bog'liqlik: Yaponiya tajribasi hamda O'zbekistonda qo'llash imkoniyati

12.00.13 – INSON HUQUQLARI**175 MUHITDINOVA FIRYUZA ABDURASHIDOVNA, MAMASOLIYEV SAIDAKMAL SAIDAKBAROVICH**

Inson huquqlari avlodlari nazariyasining rivojlanishi: an'anaviy huquqlardan raqamli huquqlarga o'tish masalalari

186 ODILOV JAMSHID BOBIRMIRZO O'G'LI

Inson ekologik huquqlarini ta'minlashning xalqaro huquqiy jihatlari

195 RUZINAZAROV SHUXRAT NURALIYEVICH

Ilm va adolatga sodiqligi bilan e'zoz topgan huquqshunos (Mamlakat Vosiqovaning yorqin xotirasiga bag'ishlanadi)

СОДЕРЖАНИЕ

12.00.02 – КОНСТИТУЦИОННОЕ ПРАВО. АДМИНИСТРАТИВНОЕ ПРАВО.
ФИНАНСОВОЕ И ТАМОЖЕННОЕ ПРАВО

11 **АЛЛАМБАЕВ ЖАВЛОНБЕК РУСТАМОВИЧ**

Перспективы применения предупреждения как меры административного наказания при рассмотрении дел об административных правонарушениях

21 **СУЛТАНОВ РАХМОН АВАЛБОВЕВИЧ**

Цифровизация государственного управления в обеспечении продовольственной безопасности

12.00.03 – ГРАЖДАНСКОЕ ПРАВО. ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСКОЕ ПРАВО. СЕМЕЙНОЕ ПРАВО.
МЕЖДУНАРОДНОЕ ЧАСТНОЕ ПРАВО

28 **ГУЛОМОВ АКМАЛЖОН ШУКУРИЛЛАЕВИЧ**

Необходимость закрепления «способности к различению» в новом Гражданском кодексе

34 **ИНОЯТОВА СОХИБА ФАЗИЛОВНА**

Системное осмысление защиты гражданских прав как категории гражданского права

50 **МАМАДИЕВ АБРОР АБДУРАХМОН УГЛИ**

Научные взгляды на гражданско-правовую природу компенсации

12.00.04 – ГРАЖДАНСКОЕ ПРОЦЕССУАЛЬНОЕ ПРАВО.

ЭКОНОМИЧЕСКОЕ ПРОЦЕССУАЛЬНОЕ ПРАВО. АРБИТРАЖ И МЕДИАЦИЯ

60 **ОДИЛОВА СИТОРА БОБИР КИЗИ**

Нарушение процессуальных сроков в судебной практике и отмена судебных решений

12.00.06 – ПРИРОДОРЕСУРСНОЕ ПРАВО. АГРАРНОЕ ПРАВО. ЭКОЛОГИЧЕСКОЕ ПРАВО

69 **НИШОНОВ АБДУЛЛОХ УБАЙДУЛЛОХ УГЛИ**

Совершенствование правового режима использования земельных участков в границах охранных зон

12.00.08 – УГОЛОВНОЕ ПРАВО. УГОЛОВНО-ИСПОЛНИТЕЛЬНОЕ ПРАВ

79 **ЖУМАНИЁЗОВА ЗАРНИГОР МАХАММАДИ КИЗИ**

Объект и предмет преступления торговли людьми: уголовно-правовой анализ

12.00.10 – МЕЖДУНАРОДНОЕ ПРАВО

90 **МАДАМИНОВА ДУРДОНА ИСКАНДАРОВНА**

Проблемы правового регулирования миграционных процессов: на примере США

105 **МУСАЕВ ДЖАМАЛИДДИН КАМАЛОВИЧ**

Инновационные алгоритмы искусственного интеллекта в стратегиях антинаркотической безопасности

113 **МАХАМАТОВ МАХМУД МАХАМАТАМИНОВИЧ**

Современные тенденции защиты персональных данных и перспективы совершенствования законодательства Узбекистана

122 **ХОДЖАЕВА АЗИЗА БАХТИЁРОВНА**

Международно-правовое регулирование устойчивого сельского хозяйства: модель FAO и IFAD в Узбекистане

131 **ХОЛМИРЗАЕВА ШОХИСТА АРЗИКУЛ КИЗИ**

Вопросы противодействия незаконной миграции в рамках Международной организации по миграции

12.00.12 – ПРОБЛЕМЫ КОРРУПЦИИ

139 **МИРЗАЕВ РАХМАТУЛЛА ИБОДУЛЛАЕВИЧ**

Организационные факторы внедрения искусственного интеллекта в сфере противодействия коррупции

150 **МУСАШАЙХОВ КАРИМЖОН ХУСАНХАНОВИЧ**

Коррупционные факторы в процессах административного управления в сфере профессионального спорта: проблемы и пути их устранения

159 **АХМАДОВ АЛИМАРДОН АХМАДОВИЧ**

Взаимосвязь между возвратом активов и индексом восприятия коррупции: опыт Японии и перспективы применения для Узбекистана

12.00.13 – ПРАВА ЧЕЛОВЕКА

175 **МУХИТДИНОВА ФИРЮЗА АБДУРАШИДОВНА, МАМАСОЛИЕВ САИДАКМАЛ САИДАКБАРОВИЧ**

Развитие теории поколений прав человека: проблемы перехода от традиционных прав к цифровым

186 **ОДИЛОВ ЖАМШИД БОБИРМИРЗО УГЛИ**

Международно-правовые аспекты обеспечения экологических прав человека

195 **РУЗИНАЗАРОВ ШУХРАТ НУРАЛИЕВИЧ**

Юрист, удостоенный признания за преданность науке и справедливости (посвящается светлой памяти Мамлакат Восиковой)

CONTENTS

12.00.02 – CONSTITUTIONAL LAW. ADMINISTRATIVE LAW. FINANCIAL AND CUSTOMS LAW

- 11 **ALLAMBAEV JAVLONBEK RUSTAMOVICH**
Prospects for the application of an administrative warning penalty when considering cases of administrative offenses
- 21 **SULTANOV RAHMON AVALBOYEVICH**
Digitalization of public administration in ensuring food security

12.00.03 – CIVIL LAW. BUSINESS LAW. FAMILY LAW. INTERNATIONAL PRIVATE LAW

- 28 **GULOMOV AKMALJON SHUKURILLAYEVICH**
The necessity of strengthening “Discernment capacity” in the new Civil Code
- 34 **INOYATOVA SOKHIBA FAZILOVNA**
Systematic reflection of civil rights protection as a category of civil law
- 50 **MAMADIEV ABROR ABDURAKHMOM UGLI**
Scientific views on the civil-legal nature of compensation

12.00.04 – CIVIL PROCEDURAL LAW. ECONOMIC PROCEDURAL LAW. ARBITRATION PROCESS AND MEDIATION

- 60 **ODILOVA SITORA BOBIR KIZI**
Violation of procedural time limits in judicial practice and the annulment of court decisions

12.00.06 – THE LAW OF NATURAL RESOURCES. AGRARIAN LAW. ENVIRONMENTAL LAW

- 69 **NISHONOV ABDULLOH UBAYDULLOH UGLI**
Improvement of the legal procedure for the use of land plots in the territory of protected zones

12.00.08 – CRIMINAL LAW. CRIMINAL-EXECUTIVE LAW

- 79 **JUMANIYOZOVA ZARNIGOR MAKHAMMADI KIZI**
The object and subject of human trafficking: a criminal-legal analysis

12.00.10 – INTERNATIONAL LAW

- 90 **MADAMINOVA DURDONA ISKANDAROVNA**
Problems of legal regulation of migration processes: the example of the USA
- 105 **MUSAEV DJAMALIDDIN KAMALOVICH**
Innovative artificial intelligence algorithms in anti-drug security strategies
- 113 **MAKHAMATOV MAKHMUD MAKHAMATAMINOVICH**
Modern trends in personal data protection and prospects for improving the legislation of Uzbekistan
- 122 **KHODJAEVA AZIZA BAKHTIYOROVNA**
International legal regulation of sustainable agriculture: the FAO and IFAD model in Uzbekistan
- 131 **XOLMIRZAYEVA SHOHKISTA ARZIQL KIZI**
Issues of combating illegal migration within the framework of the international organization for migration

12.00.12 – CORRUPTION PROBLEMS

- 139 **MIRZAEV RAHMATULLA IBODULLAYEVICH**
Organizational factors of implementing artificial intelligence in the field of anti-corruption
- 150 **MUSASHAYKHOV KARIMJON KHUSANKHANOVICH**
Corruption factors in administrative management processes in the field of professional sports: problems and ways to eliminate them
- 159 **AHMADOV ALIMARDON AKHMADOVICH**
The nexus between asset recovery and corruption perceptions index: Japan’s experience and implications for Uzbekistan

12.00.13 – HUMAN RIGHTS

- 175 **MUKHITDINOVA FIRYUZA ABDURASHIDOVNA, MAMASOLIYEV SAIDAKMAL SAIDAKBAROVICH**
Development of the human rights generation theory: issues of transition from traditional rights to digital rights
- 186 **ODILOV JAMSHID BOBIRMIRZO UGLI**
International legal aspects of ensuring human environmental rights
-
- 195 **RUZINAZAROV SHUKHRAT NURALIYEVICH**
A Jurist Honored for Her Commitment to Science and Justice
(Dedicated to the bright memory of Mamlakat Vosiqova)

Kelib tushgan / Получено / Received: 09.02.2026
Qabul qilingan / Принято / Accepted: 02.03.2026
Nashr etilgan / Опубликовано / Published: 25.03.2026

DOI: 10.51788/tsul.rols.2025.10.1./LMFW8658

UDC: 342.721(045)(575.1)

SHAXSGA DOIR MA'LUMOTLARNI HIMOYA QILISHNING ZAMONAVIY TENDENSIYALARI VA O'ZBEKISTON QONUNCHILIGINI TAKOMILLASHTIRISH ISTIQBOLLARI

Maxamatov Maxmud Maxamataminovich,

Toshkent davlat yuridik universiteti
Xalqaro huquq va inson huquqlari sho'basi dotsenti,
yuridik fanlar bo'yicha falsafa doktori
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0791-3027>
e-mail: mmahmud34@mail.ru

Annotatsiya. Ushbu maqola global raqamlashtirish va sun'iy intellekt texnologiyalarining jadal rivojlanishi davrida shaxsga doir ma'lumotlarni himoya qilish institutini takomillashtirishning nazariy va amaliy jihatlarini tadqiq etishga bag'ishlangan. Tadqiqotning asosiy maqsadi O'zbekiston Respublikasi milliy qonunchiligidagi mavjud bo'shliqlarni aniqlash hamda ularni xalqaro standartlarga, xususan, Yevropa Ittifoqining Ma'lumotlarni himoya qilish umumiy reglamenti (GDPR) talablariga muvofiqlashtirish bo'yicha ilmiy asoslangan takliflar ishlab chiqishdan iborat. Muallif dialektik, qiyosiy-huquqiy, formal-yuridik va tizimli tahlil metodlaridan foydalangan holda, ma'lumotlarni qat'iy mahalliyashtirish talabining milliy raqamli iqtisodiyotga, xususan, xalqaro to'lov tizimlari va bulutli xizmatlar faoliyatiga ta'sirini chuqur o'rgangan. Tahlil natijasida amaldagi qonunchilikda ma'lumotlar sizib chiqishida tezkor xabar berish mexanizmlarining mavjud emasligi, biobanklar faoliyatini huquqiy tartibga solishdagi noaniqliklar hamda vakolatli organning institutsional mustaqilligi yetarli darajada emasligi kabi tizimli muammolar aniqlangan. Maqolada ma'lumotlarni qat'iy saqlash talabidan moslashuvchan himoya modellariga o'tish, avtomatlashtirilgan qaror qabul qilish jarayonlariga e'tiroz bildirish huquqini joriy etish va bolalar ma'lumotlari himoyasini kuchaytirish zarurligi asoslab berilgan. Ishning ilmiy yangiligi va amaliy ahamiyati qonun ijodkorligi jarayonida raqamli suverenitet hamda investitsiyaviy jozibadorlik o'rtasidagi muvozanatni ta'minlashga qaratilgan aniq yechimlar taklif etilgani bilan belgilanadi.

Kalit so'zlar: raqamli iqtisodiyot, axborot xavfsizligi, shaxsga doir ma'lumotlar, raqamli suverenitet, transchegaraviy uzatish, ma'lumotlarni mahalliyashtirish, sun'iy intellekt, biobank

СОВРЕМЕННЫЕ ТЕНДЕНЦИИ ЗАЩИТЫ ПЕРСОНАЛЬНЫХ ДАННЫХ И ПЕРСПЕКТИВЫ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВА УЗБЕКИСТАНА

Махаматов Махмуд Махаматаминович,

доктор философии по юридическим наукам,
доцент сектора международного права и прав человека
Ташкентского государственного юридического университета

Аннотация. Настоящая статья посвящена исследованию теоретических и практических аспектов совершенствования института защиты персональных данных в условиях глобальной цифровизации и стремительного развития технологий искусственного интеллекта. Основной целью исследования является выявление существующих пробелов в национальном законодательстве Республики Узбекистан и разработка научно обоснованных предложений по их гармонизации с международными стандартами, в частности с требованиями Общего регламента по защите данных Европейского союза (GDPR). Автор, используя диалектический, сравнительно-правовой, формально-юридический и системный методы анализа, проводит углублённое исследование влияния требований жёсткой локализации данных на национальную цифровую экономику, в частности на функционирование международных платёжных систем и облачных сервисов. В результате анализа выявлены системные проблемы действующего законодательства, включая отсутствие механизмов оперативного уведомления о нарушениях (утечках) данных, неопределённость правового регулирования деятельности биобанков, а также недостаточный уровень институциональной независимости уполномоченного органа. В статье обосновывается необходимость перехода от жёстких требований хранения данных к более гибким моделям защиты, внедрения права на оспаривание решений, принимаемых в автоматизированном порядке, а также усиления защиты данных детей. Научная новизна и практическая значимость работы обусловлены предложением конкретных решений, направленных на обеспечение баланса между цифровым суверенитетом и инвестиционной привлекательностью в процессе нормотворчества.

Ключевые слова: цифровая экономика, информационная безопасность, персональные данные, цифровой суверенитет, трансграничная передача, локализация данных, искусственный интеллект, биобанк

MODERN TRENDS IN PERSONAL DATA PROTECTION AND PROSPECTS FOR IMPROVING THE LEGISLATION OF UZBEKISTAN

Makhamatov Makhmud Makhamataminovich,

Associate Professor of the Department of International Law and Human Rights,
Tashkent State University of Law,
Doctor of Philosophy (PhD) in Law

Abstract. This article is devoted to the study of the theoretical and practical aspects of improving the institution of personal data protection in the context of the rapid development of global digitalization and artificial intelligence technologies. The main goal of the research is to identify existing gaps in the national legislation of the Republic of Uzbekistan and to develop scientifically based proposals for bringing them into line with international standards, in particular, the requirements of the European Union's General Data Protection Regulation (GDPR). The author, using dialectical, comparative-legal, formal-legal, and system analysis methods, deeply studied the impact of the requirement for strict data localization on the national digital economy, in particular, on the operation of international payment systems and cloud services. As a result of the analysis, systemic problems were identified in the current legislation, such as the lack of mechanisms for prompt notification of information leaks, uncertainties in the legal regulation of the activities of biobanks, and insufficient institutional independence of the authorized body. The article substantiates the need to transition from strict data storage requirements to flexible protection models, introduce the right to object to automated decision-making processes, and strengthen the protection of children's data. The scientific novelty and practical significance of the work are determined by the proposal of specific solutions aimed at ensuring a balance between digital sovereignty and investment attractiveness in the legislative process.

Keywords: digital economy, information security, personal data, digital sovereignty, cross-border transfer, data localization, artificial intelligence, biobank

Kirish

XXI asrning uchinchi o'n yilligida insoniyat "to'rtinchi sanoat inqilobi"ning eng faol bosqichiga qadam qo'ydi. Ushbu davrda ma'lumotlar nafaqat axborot almashinuvi vositasi, balki global iqtisodiyotning eng qimmatli resursi sifatida e'tirof etilmoqda (United Nations Development Programme, 2025). Raqamli transformatsiya jarayonlari davlat boshqaruvi, iqtisodiyot, sog'liqni saqlash va ijtimoiy hayotning barcha jabhalarini qamrab olib, shaxsga doir ma'lumotlarning (ShDM) misli ko'rilmagan hajmda yaratilishi, to'planishi va qayta ishlanishiga sabab bo'lmoqda. O'zbekiston Respublikasida amalga oshirilayotgan "Raqamli O'zbekiston — 2030" strategiyasi doirasida mamlakatni mintaqaviy AT-xabga aylantirish, elektron hukumatni rivojlantirish va raqamli iqtisodiyot ulushini keskin oshirish maqsad qilingan (Government Portal of the Republic of Uzbekistan, 2026). Biroq ushbu maqsadlarga erishish shaxsning raqamli suvereniteti va ma'lumotlar xavfsizligini ta'minlovchi mustahkam huquqiy poydevorni talab qiladi.

Global miqyosda kuzatilayotgan tendensiyalar shuni ko'rsatadiki, shaxsga doir ma'lumotlarni himoya qilish instituti endilikda shunchaki shaxsiy hayot daxlsizligini ta'minlash doirasidan chiqib, milliy xavfsizlik, iqtisodiy raqobatbardoshlik va inson huquqlari himoyasining markaziy bo'g'iniga aylandi (Kolawole, 2024). Yevropa Ittifoqining Ma'lumotlarni himoya qilish bo'yicha umumiy reglamenti (GDPR) (Tobias, 2023) tomonidan o'rnatilgan муҳим қоидалар, Xitoyning Ma'lumotlar xavfsizligi to'g'risidagi qonuni (DSL) va 2023-yilda Hindistonda qabul qilingan Raqamli shaxsiy ma'lumotlarni himoya qilish to'g'risidagi qonun (Tobias, 2023) kabi hujjatlar dunyo bo'ylab ma'lumotlardan foydalanishning yangi arxitekturasi shakllantirmoqda.

O'zbekiston Respublikasining 2019-yilda qabul qilingan "Shaxsga doir ma'lumotlar to'g'risida"gi O'RQ-547-son Qonuni (Republic

of Uzbekistan, 2019) sohani huquqiy tartibga solishda dastlabki va muhim qadam bo'ldi. Ammo oradan o'tgan qisqa vaqt ichida texnologik reallik keskin o'zgardi: sun'iy intellekt texnologiyalarining, xususan, generativ modelarning keng tarqalishi, biobanklar va genomika sohasidagi yutuqlar, shuningdek, transchegaraviy ma'lumotlar oqimining globallasuvi milliy qonunchilikdagi jiddiy bo'shliqlarni yuzaga chiqardi. Xususan, ma'lumotlarni mahalliyashtirish talablarining qat'iyashtirilishi, biometrik va genetik ma'lumotlar bilan ishlashdagi noaniqliklar hamda avtomatlashtirilgan qaror qabul qilish jarayonlarida inson huquqlarining kafolatlanmaganligi huquqiy islohotlarni kun tartibiga qo'yimoqda.

Shu nuqtayi nazardan, milliy qonunchilikni xalqaro standartlarga, xususan, Shaxsga doir ma'lumotlarni avtomatlashtirilgan holda qayta ishlashda jismoniy shaxslarni himoya qilish to'g'risidagi konvensiyaga (108-sonli Yevropa konvensiyasi) va GDPR talablariga muvofiqashtirish, shu bilan birga, milliy manfaatlarni himoya qilishning optimal balansini topish dolzarb ilmiy-amaliy masala hisoblanadi.

Mazkur ilmiy maqolaning asosiy maqsadi – shaxsga doir ma'lumotlarni himoya qilish sohasidagi global huquqiy tendensiyalar va zamonaviy chaqiriqlarni kompleks tahlil qilish asosida, O'zbekiston Respublikasining milliy qonunchiligini takomillashtirishga qaratilgan ilmiy asoslangan taklif va tavsiyalar ishlab chiqishdan iborat.

Ushbu maqsadga erishish uchun quyidagi fundamental masalalar yechilishi lozim:

– O'zbekiston Respublikasi "Shaxsga doir ma'lumotlar to'g'risida"gi Qonunining 27¹-moddasida belgilangan ma'lumotlarni mahalliyashtirish talabining raqamli iqtisodiyot rivojiga, xususan, xalqaro to'lov tizimlari (Apple Pay, Google Pay, PayPal) va bulutli xizmatlarning kirib kelishiga ta'sirini huquqiy va iqtisodiy jihatdan baholash;

– GDPR va boshqa ilg'or davlatlarda mavjud bo'lgan "unutilish huquqi",

“ma’lumotlarni ko’chirish huquqi” va “avtomatlashtirilgan qarorlarga e’tiroz bildirish huquqi”ning O’zbekiston qonunchiligiga integratsiya qilish zaruratini asoslash;

– sun’iy intellekt va biobanklar faoliyatida shaxsga doir maxsus toifadagi ma’lumotlarni qayta ishlashning o’ziga xos huquqiy rejimini tahlil qilish va “ilmiy tadqiqotlar uchun istisno” institutini joriy etish imkoniyatlarini o’rganish;

– ma’lumotlarni himoya qilish bo’yicha vakolatli organ faoliyatining xalqaro standartlarga muvofiqligini tahlil qilish.

Shaxsga doir ma’lumotlarni himoya qilishning nazariy va amaliy jihatlari jahon huquqshunosligida keng o’rganilgan mavzulardan biridir.

Tobias Naef o’zining “Data Protection without Data Protectionism” nomli fundamental tadqiqotida ma’lumotlarni himoya qilish huquqining ekstraterritorial ta’sirini tahlil qiladi (Tobias, 2023). U “hududiy kengayish nazariyasi” va “uzluksiz himoya huquqi” konsepsiyalarini ilgari surib, ma’lumotlar qayerga uzatilishidan qat’i nazar, ularga nisbatan himoya standarti pasaymasligi kerakligini, ammo bu jarayon savdo to’siqlariga aylanmasligi lozimligini asoslaydi. Naefning yondashuvi Jahon Savdo Tashkiloti (WTO) qoidalari va inson huquqlari o’rtasidagi ziddiyatlarni yechishda muhim metodologik asos bo’lib xizmat qiladi.

Markus Naerttjärvi huquqni muhofaza qilish organlari tomonidan sun’iy intellekt va biometrik ma’lumotlardan foydalanishda “operatsion samaradorlik” va “huquqiy zarurat” o’rtasidagi ziddiyatni o’rgangan (Markus, 2023). Uning Shvetsiya politsiyasining yuzni tanish tizimidan foydalanishi bo’yicha tahlili O’zbekistondagi “Xavfsiz shahar” loyihalari tahlili uchun muhim qiyosiy manbadir.

Biobanklar va genetik tadqiqotlar sohasida Mahsa Shabani, Gauthier Chassang va Luca Marelli kabi olimlar GDPRning 89-moddasi va “keng qamrovli rozilik” muammolarini tadqiq qilishgan (Shabani & Borry, 2018).

Ular qat’iy qoidalar ilmiy hamkorlikni to’sib qo’yishi mumkinligidan ogohlantirib, “boshqariladigan kirish” (*managed access*) modelarini taklif etishadi.

O’zbekistonlik olimlardan professor S.S. G’ulomov raqamli makonda kiberxavfsizlik va ma’lumotlar himoyasining konstitutsiyaviy-huquqiy asoslarini, shuningdek, sun’iy intellektni tartibga solishning axloqiy va huquqiy jihatlari chuqur o’rgangan. Uning tadqiqotlari raqamli meros va kiberxavfsizlik arxitekturasi masalalarini qamrab oladi (Gulyamov, 2023). Sh.N. Isaqulov esa shaxsga doir ma’lumotlarni himoya qilishning jinoyat-huquqiy jihatlari, shuningdek, yuridik shaxslarning ma’lumotlarini himoya qilish imkoniyatlarini tahlil qilgan (Isaqulov, 2021). X. Jo’rayev O’zbekiston qonunchiligini GDPR va AQSH qonunchiligi bilan qiyosiy tahlil qilib, “unutilish huquqi” va ma’lumotlar sizib chiqishi haqida xabardor qilish majburiyatining yo’qligini asosiy bo’shliqlar sifatida ko’rsatadi (Jurayev, 2020).

Biroq mavjud milliy tadqiqotlarda ma’lumotlarni mahalliyashtirish siyosatining (O’RQ–547-son, 27¹-modda) makroiqtisodiy ta’siri, biobanklar faoliyatida ma’lumotlar himoyasining o’ziga xosligi hamda bolalar ma’lumotlarini raqamli muhitda himoya qilish masalalari kompleks tarzda, xalqaro iqtisodiy huquq va inson huquqlari kesishmasida yetarlicha yoritilmagan. Mazkur maqola ushbu bo’shliqlarni to’ldirishga qaratilgan.

Metodlar

Ushbu maqola O’zbekiston Respublikasining shaxsga doir ma’lumotlar sohasidagi qonunchiligini rivojlangan xorijiy davlatlar tajribasi va xalqaro huquqiy standartlar orqali kompleks tahlil qilishga bag’ishlangan. Tadqiqot qamrovi quyidagi asosiy yo’nalishlarni o’z ichiga oladi:

– O’zbekiston Respublikasining Konstitutsiyasi, “Shaxsga doir ma’lumotlar to’g’risida”gi O’RQ–547-son, “Genom bo’yicha davlat ro’yxatiga olish to’g’risida”gi O’RQ–649-son, “Axborotlashtirish to’g’risida”gi

qonunlari hamda O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Raqamli O'zbekiston – 2030" strategiyasini tasdiqlash va uni samarali amalga oshirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi Farmoni o'rganildi;

– O'zbekiston qonunchiligi Yevropa Ittifoqining GDPR reglamenti, Hindistonning "The Digital Personal Data Protection Act" (2023) qonuni va xalqaro biobank tartibotlari bilan solishtirildi. Xususan, ma'lumotlar subyekting roziligi, ma'lumotlar operatorining javobgarligi va transchegaraviy uzatish mexanizmlari qiyoslandi.

Tadqiqotning metodologik asosi sifatida dialektik bilish usuli tanlangan bo'lib, u shaxsga doir ma'lumotlarni himoya qilish institutini doimiy rivojlanish va o'zgarishda bo'lgan ijtimoiy-huquqiy hodisa sifatida o'rganish imkonini beradi. Bundan tashqari, quyidagi maxsus metodlar qo'llandi:

– *qiyosiy-huquqiy metod*: ushbu usul O'zbekiston Respublikasining "Shaxsga doir ma'lumotlar to'g'risida"gi Qonunidagi "operator" va "mulkdor" tushunchalarini GDPRdagi "controller" va "processor" institutlari bilan qiyoslashda, shuningdek, Hindistonning 2023-yildagi DPDPA qonunida aks etgan Ma'lumotlar fidutsiariysi konsepsiyasini o'rganishda asosiy rol o'ynadi. Mazkur tahlil natijasida milliy qonunchilikdagi terminologik hamda konseptual nomutanosibliklar aniqlandi;

– *formal-yuridik metod*: qonun normalarining ichki tuzilishi, yuridik texnikasi va o'zaro muvofiqligi tahlil qilindi. Xususan, O'RQ-547-sonli qonunning 27¹-moddasi va O'zbekiston ishtirokchisi bo'lgan xalqaro shartnomalar o'rtasidagi kolliziyalar o'rganildi;

– *tizimli tahlil*: shaxsga doir ma'lumotlarni himoya qilish tizimi yagona ekotizim sifatida ko'rib, uning tarkibiy qismlari: qonunchilik, vakolatli organ, subyektlar, texnologiyalar o'rtasidagi o'zaro aloqadorlik o'rganildi.

Tadqiqot obyekti sifatida O'zbekiston Respublikasida shaxsga doir ma'lumotlarni

yig'ish, qayta ishlash, saqlash va himoya qilish jarayonida yuzaga keladigan ijtimoiy munosabatlar, shuningdek, ushbu munosabatlarni tartibga soluvchi milliy va xalqaro huquqiy normalar majmui belgilandi.

Natijalar

Tadqiqot davomida to'plangan va tahlil qilingan ma'lumotlar O'zbekistonda raqamli muhitning jadal kengayishi fonida ma'lumotlar himoyasi bilan bog'liq xavflarning ham keskin ortib borayotganini ko'rsatmoqda.

2024-yil yakunlariga ko'ra, O'zbekiston kiberxavfsizlik makonida 12 milliondan ortiq kiberhujum qayd etilgan (Kun.uz, 2025). Bu raqam milliy axborot tizimlariga bo'lgan tashqi va ichki tahdidlarning ko'lami naqadar kengligini anglatadi. Solishtirish uchun, global miqyosda 2024-yilda ma'lumotlar sizib chiqishi oqibatida 1,7 milliarddan ortiq shaxs jabr ko'rgan.

O'zbekistonda davlat va xususiy sektor ma'lumotlar bazalariga uyushtirilayotgan kiberhujumlar nafaqat yirik moliyaviy yo'qotishlarga sabab bo'lmoqda, balki fuqarolarning shaxsiy daxlsizlik huquqlariga ham jiddiy xavf tug'dirmoqda.

O'tkazilgan qiyosiy-huquqiy va tizimli tahlil natijasida O'zbekiston qonunchiligida quyidagi tizimli muammolar va bo'shliqlar aniqlandi:

O'zbekiston Respublikasining "Shaxsga doir ma'lumotlar to'g'risida"gi Qonuni (2019-y.) konseptual jihatdan Yevropaning 1995-yildagi Direktivasiga yaqin bo'lib, zamonaviy GDPR standartlaridan ortda qolmoqda. Qonunda quyidagi muhim institutlar mavjud emas yoki deklarativ xarakterga ega:

– tizimlarni yaratish bosqichidayoq maxfiylikni ta'minlash tamoyili kiritilmagan;

– ma'lumotlarni himoya qilish bo'yicha mas'ul xodimni tayinlash majburiyati faqat tor doiradagi subyektlar uchun nazarda tutilgan;

– GDPR bo'yicha 72 soat ichida xabardor qilish talabi mavjud bo'lsa, O'zbekiston qo-

nunchiligida operatorlarning bunday qat'iy majburiyati va uning mexanizmlari aniq belgilanmagan (Jurayev, 2025).

O'zbekiston Respublikasining 2020-yildagi "Genom bo'yicha davlat ro'yxatiga olish to'g'risida"gi O'RB-649-son Qonuni asosan kriminalistik va sud-tibbiy ekspertiza maqsadlariga xizmat qiladi. Biroq ilmiy-tadqiqot maqsadlaridagi biobanklar faoliyati uchun zarur bo'lgan "keng qamrovli rozilik" yoki "ilmiy istisno" normalari mavjud emas (Slokenberga et al., 2021). Bu esa tibbiyot va genetika sohasidagi innovatsion tadqiqotlarni qiyinlashtiradi, chunki har bir yangi tadqiqot uchun subyektdan qayta rozilik olish talabi amaliyotda imkonsiz bo'lishi mumkin (Kranendonk et al., 2015).

"Axborotlashtirish to'g'risida"gi Qonunga sun'iy intellekt bo'yicha o'zgartirishlar kiritilgan bo'lsa-da, "Shaxsga doir ma'lumotlar to'g'risida"gi Qonunda GDPRning 22-moddasi analogi – shaxsning faqat avtomatlashtirilgan qayta ishlashga asoslangan yuridik oqibat tug'diruvchi qarorlarga bo'ysunmaslik huquqi hali ham mavjud emas (Government of the Republic of Uzbekistan, 2026). Bu SI algoritmlari tomonidan qabul qilingan qarorlar (masalan, kredit ajratish, ishga qabul qilish) ustidan shikoyat qilishda huquqiy bo'shliqni yaratadi.

Muhokama

So'nggi o'n yil ichida shaxsiy ma'lumotlarni himoya qilish bo'yicha keng qamrovli qonunlarni qabul qilayotgan davlatlar soni keskin oshdi (Bissaliev, 2023). Ko'pgina mamlakatlar Yevropa Ittifoqining GDPR tizimini namuna sifatida olib, uni mahalliy sharoitlarga moslashtirmoqda. Tartibga solish endilikda faqat bir nechta rivojlangan iqtisodiyotlar bilan cheklanib qolmayapti; rivojlanayotgan va o'rta daromadli mamlakatlar ham ma'lumotlarni himoya qilish va maxfiylik qonunchiligini joriy qilmoqda.

Sun'iy intellekt tizimlari shaxslar haqida qarorlar qabul qilishda yoki yordam berishda tobora ko'proq ishtirok etayotgani sababli,

bunday tizimlarning shaffofligi, adolatligi va hisobdorligi hal qiluvchi ahamiyat kasb etmoqda. Qonun qabul qiluvchilar algoritmik ta'sirni baholashni, avtomatlashtirilgan qarorlar bo'yicha tushuntirish berishni va ma'lum bir SI turlaridan foydalanishni taqiqlashni talab qiluvchi qonunlarni taklif qilmoqdalar. Bundan tashqari, SI modellarini o'qitishda foydalaniladigan ma'lumotlar qayta identifikatsiya qilish xavfining oldini olish uchun ehtiyotkorlik bilan anonimlashtirilishi yoki taxalluslashtirilishi kerak.

Ko'pgina davlatlar hozirda "ma'lumotlar suvereniteti"ga urg'u bermoqda, ya'ni fuqarolarning shaxsiy ma'lumotlari mamlakat ichida saqlanishi, qayta ishlanishi yoki hech bo'lmaganda nusxalanishi kerak (Irnazarov, 2025). Bu ko'pincha xavfsizlik, yurisdiksiyaviy nazorat va xorijiy kuzatuvlardan himoya qilish zarurati bilan izohlanadi. Biroq qat'iy lokalizatsiya global bulutli arxitekturalarga, transchegaraviy biznes operatsiyalariga va erkin ma'lumotlar oqimiga to'sqinlik qilishi mumkin.

O'zbekiston Respublikasida mazkur sohani tartibga soluvchi asosiy normativ-huquqiy hujjat – "Shaxsga doir ma'lumotlar to'g'risida"gi Qonun hisoblanadi. Ushbu qonun shaxsga doir ma'lumotlar tushunchasini huquqiy jihatdan belgilab beradi, subyektlarning vazifalarini reglamentatsiya qiladi hamda shaxsga doir ma'lumotlar bazalarini Davlat reyestridan o'tkazish majburiyatini yuklaydi. Shuningdek, hujjatda ma'lumotlarni uchinchi shaxslarga berishda subyektning roziligi (aksariyat hollarda) yoki boshqa qonuniy asoslar mavjudligi qat'iy talab etiladi.

Bugungi kunda davlatimiz raqamli suverenitetni ta'minlash yo'nalishida tizimli islohotlarni amalga oshirmoqda. Jumladan, 2019-yilda sohaga oid maxsus qonunning qabul qilinishi, "Kiberxavfsizlik to'g'risida"gi Qonun (Republic of Uzbekistan, 2022) hamda sun'iy intellekt texnologiyalarini tartibga soluvchi normalarning O'zbekistonni mintaqada raqamli huquqiy tartibga solish

bo'yicha yetakchi davlatlar qatoriga olib chiqmoqda.

Milliy qonunchilikdagi muhim talablardan biri – mulkdor (yoki) operator O'zbekiston Respublikasi fuqarolarining shaxsga doir ma'lumotlariga axborot texnologiyalari yordamida ishlov berishda, shu jumladan, Internet jahon axborot tarmog'ida ishlov berishda ularning jisman O'zbekiston Respublikasi hududida joylashgan texnik vositalarda hamda belgilangan tartibda Shaxsga doir ma'lumotlar bazalarining davlat reyestrda ro'yxatdan o'tkazilgan shaxsga doir ma'lumotlar bazalarida yig'ilishini, tizimlashtirilishini va saqlanishini ta'minlashi shart. 2021-yilda ushbu mahalliyashtirish talabini buzganlik uchun javobgarlikni kuchaytirish maqsadida "Shaxsga doir ma'lumotlar to'g'risida"gi Qonunga 27¹-modda kiritildi (Kun.uz, 2024).

Ma'lumotlarning xavfsizligi ularning qayerda joylashgani bilan emas, balki qanday himoyalangani (shifrlash, kirish nazorati) bilan belgilanadi. Zamonaviy bulutli texnologiyalar ko'pincha mahalliy data-markazlarga qaraganda yuqori xavfsizlik standartlarini ta'minlashi mumkin.

Bundan tashqari, bolalar huquqlarini raqamli muhitda himoya qilish masalasini qonunchilik darajasida tartibga solish zaruriyati mavjud. Xususan, ota-onalar tomonidan farzandlarining shaxsiy ma'lumotlari (suratlari, videolari)ni ommaviy tarqatishi va bolalarning "raqamli rozilik yoshi" bo'yicha aniq normalarning mavjud emasligi kelajak avlodning shaxsiy daxlsizligiga xavf solishi mumkin.

Shu bilan birga, "O'zkomnazorat" inspeksiyasi yoki sudlar tomonidan shaxsga doir ma'lumotlar sohasida qo'llangan sanksiyalar, jarimalar va ko'rilgan ishlar bo'yicha ochiq, markazlashgan reyestrning mavjud emasligi qonun ijrosining real holatini empirik baholashni qiyinlashtirmoqda. Shuningdek, milliy qonunchilikdagi "operator" va "mulkdor" tushunchalari xalqaro standartlardagi (GDPR)

"controller" va "processor" institutlariga to'liq muvofiq kelmaydi. Bunday terminologik nomutanosiblik xalqaro shartnomalarni tuzishda, transchegaraviy ma'lumotlar almashinuvida hamda subyektlar o'rtasida javobgarlikni taqsimlashda huquqiy chalkashliklarni yuzaga keltirmoqda.

Xulosa

O'zbekiston Respublikasining shaxsga doir ma'lumotlarni himoya qilish tizimi rivojlanish bosqichida bo'lib, institutsional va qonunchilik darajasida islohotlar amalga oshirilishiga ehtiyoj mavjud.

1. Hozirgi vaqtda O'zbekiston qonunchiligi ma'lumotlar buzilishi haqida xabar berishni aniq talab qilmaydi. Bu bo'shliq hisobdorlikni zaiflashtiradi va shaxsiy ma'lumotlar buzilganda tuzatish choralari kechiktiradi. Yevropa Ittifoqi, AQSH va Janubiy Koreya kabi yetakchi davlatlar ham nazorat organlarini, ham jabrlangan shaxslarni tezkor xabardor qilishni talab qiladi. Shuning uchun qonunga quyidagi o'zgartirishlar kiritilishi kerak:

– shaxslarning huquq va erkinliklariga xavf tug'dirishi mumkin bo'lgan buzilish aniqlanganda, nazoratchilar va ma'lumotlarni qayta ishlovchilarga vakolatli organni xabardor qilish majburiyatini yuklash (masalan, 72 soat ichida);

– buzilish jiddiy xavf tug'dirganda, jabrlangan ma'lumotlar subyektlarini bevosita xabardor qilishni talab qilish, bu shaffoflikni ta'minlaydi va o'z-o'zini himoya qilish choralari ko'rish imkonini beradi;

– hodisaning tabiati, ta'sirga uchragan ma'lumotlar toifalari, ehtimoliy oqibatlar va oldini olish choralari o'z ichiga olgan hisobotlar uchun uning mazmuniga qo'yiladigan minimal talablarini belgilash.

2. Mavjud nazorat funksiyalari to'liq operativ mustaqillikka va ixtisoslashgan salohiyatga ega bo'lmagan Vazirlar Mahkamasini huzuridagi Davlat personallashtirish markazida jamlangan. Xalqaro ilg'or tajriba shuni ko'rsatadiki, ma'lumotlarni himoya qilish regulyatorlari tizimli mustaqil, barqaror

moliyalashtirish va ijro etish vakolatlariga ega bo'lishi kerak. Islohotlar quyidagilarni o'z ichiga olishi kerak:

– amaldagi nazorat tuzilmasini Parlament oldida hisobdor bo'lgan, o'z byudjetiga va mustaqillikning qonuniy kafolatlariga ega bo'lgan mustaqil Ma'lumotlarni himoya qilish organiga aylantirish;

– inspektorlarni doimiy o'qitish, raqamli kriminalistika bo'linmalari va kiberxavfsizlik hamda telekommunikatsiya organlari bilan idoralararo hamkorlik orqali institutsional salohiyatni oshirish.

3. Sun'iy intellekt va axborot texnologiyalarining rivojlanishi avtomatlashtirilgan profillash, kamsitish va shaffof bo'lmagan qaror qabul qilish bilan bog'liq yangi xavflarni yaratmoqda. Hozirgi vaqtda mamlakatimizning qonunchilik bazasi algoritmik ma'lumotlarni qayta ishlashni bevosita tartibga solmaydi yoki potensial suiiste'molliklarga qarshi himoya choralari o'rnatmaydi. Ushbu yangi muammoni hal qilish uchun:

– shaxslarning tushuntirish olish va inson tomonidan qayta ko'rib chiqilishini talab qilish huquqlarini kafolatlash, ayniqsa, bandlik, kredit yoki davlat xizmatlaridan foydalanishga ta'sir qiluvchi qarorlarda;

– global miqyosda muhokama qilinayotgan sun'iy intellekt etikasi ko'rsatmalariga muvofiq, yolg'on axborotlarga qarshi kurashish uchun sun'iy intellekt tomonidan yaratilgan kontentni markirovka qilishni majburiy etib belgilash;

– inson qadr-qimmati, shaxsiy daxlsizlik yoki asosiy erkinliklarni buzadigan sun'iy intellekt foydalanishining ayrim turlarini taqiqlash;

– bolalarning shaxsiy ma'lumotlarini qayta ishlash uchun raqamli rozilik yoshini aniq belgilash. Ungacha bo'lgan davrda otanonalar roziligini olish mexanizmlarini joriy etish.

4. "Shaxsga doir ma'lumotlar to'g'risida"gi O'RQ-547-son Qonunining 27¹-moddasini qayta ko'rib chiqish. Amaldagi qonunchilikdagi fuqarolarning shaxsiy ma'lumotlarini faqat O'zbekiston hududidagi texnik vositalarda saqlash bo'yicha imperativ talabni yumshatish taklif etilmoqda. Buning o'rniga, "muqobil himoya" mexanizmini joriy etib, agar xorijiy subyektlar O'zbekistonning xavfsizlik standartlariga rioya qilishni kafolatlasa, ma'lumotlarning transchegaraviy harakatiga ruxsat berish maqsadga muvofiqdir. Bu *Apple Pay*, *Google Pay* kabi xizmatlar uchun O'zbekiston hududiga kirish imkoniyatini ochadi.

Islohotlarning murakkabligini hisobga olgan holda, bosqichma-bosqich amalga oshirish strategiyasi muhimdir. Yangi qoidalarni dastlab davlat organlari va yirik kompaniyalarga, so'ngra kichik va o'rta biznesga tatbiq etish kerak. Manfaatdor tomonlar bilan maslahatlashuvlarni tizimlashtirish va qonun samaradorligini har 3–5 yilda bir marta qayta ko'rib chiqish mexanizmini o'rnatish lozim.

REFERENCES

1. Bissaliev, M. S. (2023). *Personal data of legal entities as a potential special object of legal protection in cyberspace*. ResearchGate. https://www.researchgate.net/publication/380142699_Personal_data_of_legal_entities_as_a_potential_special_object_of_legal_protection_in_cyberspace

2. Government of the Republic of Uzbekistan. (2026). *Liability established for the illegal processing of personal data using artificial intelligence*. Davlat.uz. <http://davlat.uz/en/digital/news/view/122739>

3. Government Portal of the Republic of Uzbekistan. (2026). *Digital technology and transport*. https://gov.uz/en/activity_page/digital_technology
4. Gulyamov, S. S. (2023). Automating the judicial system: Embracing artificial intelligence for transparency and efficiency. *Roma Tré Law Review*, (1), 185–204. <https://romatrepress.uniroma3.it/wp-content/uploads/2023/10/10.-Saidakhrarovich-RTLRL-1-2023-ebook-10.pdf>
5. Irnazarov, F. (2025). *Youth and digital technology in Central Asia: A comparative analysis of Uzbekistan, Kazakhstan, Kyrgyzstan, and Tajikistan*. Central Asia-Caucasus Institute and Silk Road Studies Program.
6. Isaqulov, Sh. N. (2021). *Improving criminal liability for violation of personal data privacy* (Abstract of doctoral dissertation). Tashkent State University of Law.
7. Jurayev, Kh. (2020). Shaxsga doir ma'lumotlarni himoya qilishda "unutilish huquqi" va xorijiy tajriba [The "right to be forgotten" in the protection of personal data and foreign experience]. *Journal of Law Research*, (6), 45–52.
8. Jurayev, Kh. (2025). *Comparative legal analysis of personal data in the legislation of Uzbekistan, Europe and the USA*. ResearchGate. https://www.researchgate.net/publication/399253642_Comparative_legal_analysis_of_personal_data_in_the_legislation_of_Uzbekistan_Europe_and_the_USA
9. Kiteworks. (2025). *Top 11 data breaches in 2024 and their risk exposure score*. <https://www.kiteworks.com/sites/default/files/resources/kiteworks-report-top-11-data-breaches-and-their-risk-exposure-score.pdf>
10. Kolawole, A. (2024). Legal aspects of personal data protection and the issues of competition in digital marketplaces. *Journal of Digital Technologies and Law*, 2(4), 785–814. <https://doi.org/10.21202/jdtl.2024.31>
11. Kranendonk, E. J., Ploem, M. C., & Hennekam, R. C. (2016). Regulating biobanking with children's tissue: a legal analysis and the experts' view. *European journal of human genetics: EJHG*, 24(1), 30–36. <https://doi.org/10.1038/ejhg.2015.59>
12. Kun.uz. (2024, May 22). *Apple Pay va Google Pay O'zbekistonga kirishni nega rad etayotgani ma'lum bo'ldi* [The reasons why Apple Pay and Google Pay are refusing to enter Uzbekistan have been revealed]. <https://kun.uz/86832781>
13. Kun.uz. (2025, February 3). *Over 12 million cyberattacks recorded in Uzbekistan in 2024*. <https://kun.uz/en/news/2025/02/03/over-12-million-cyberattacks-recorded-in-uzbekistan-in-2024>
14. Markus, N. (2023). AI and sensitive personal data under the Law Enforcement Directive: Between operational efficiency and legal necessity. *YSEC Yearbook of Socio-Economic Constitutions*, 331–357.
15. Republic of Uzbekistan. (2019, July 2). *On personal data (Law No. LRU-547)*. Lex.uz. <https://lex.uz/docs/-4396419>
16. Republic of Uzbekistan. (2022, April 15). *On cybersecurity (Law No. LRU-764)*. Lex.uz. <https://lex.uz/uz/docs/-5960604>
17. Shabani, M., & Borry, P. (2018). Rules for processing genetic data for research purposes in view of the new EU General Data Protection Regulation. *European Journal of Human Genetics*, 26(2), 149–156.
18. Slokenberga, S., Tzortzatou, C., & Reichel, J. (Eds.). (2021). *GDPR and biobanking: Individual rights, public interest and research regulation across Europe*. Springer.
19. Tobias, N. (2023). *Data protection without data protectionism: The right to protection of personal data and data transfers in EU law and international trade law*. Springer.
20. United Nations Development Programme. (2025). *Digital economy of Uzbekistan*. https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/2025-05/uz_digital-economy-study_eng.pdf

YURIDIK FANLAR AXBOROTNOMASI ВЕСТНИК ЮРИДИЧЕСКИХ НАУК REVIEW OF LAW SCIENCES

Huquqiy ilmiy-amaliy jurnal
Правовой научно-практический журнал
Legal scientific-practical journal

2026-yil 1-son

VOLUME 10 / ISSUE 1 / 2026

DOI: [HTTPS://DX.DOI.ORG/10.51788/TSUL.ROLS.2025.10.1](https://dx.doi.org/10.51788/TSUL.ROLS.2025.10.1)